אמרי נועם

רוצים לקבל את העלון בדואר האלקטרוני?

פרשת ויצא

שבת שלום ומבורך

י״א בכסלו | תשפ״ז | 21 בנובמבר 2026

זמני השבת

עיר	הדלקת נרות	צאת שבת
ירושלים	15:57	17:16
תל אביב	16:18	17:17
חיפה	16:06	17:15

לפי השעה המקומית בישראל

נקודה למחשבה

אורו של צדיק

״ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה״ (בראשית כח, י). רש״י שואל מדוע התורה מדגישה את היציאה מבאר שבע, ומבאר שיציאתו של צדיק מן המקום עושה רושם: ״שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה, הוא זיוה, הוא הדרה. יצא משם, פנה הודה, פנה זיוה, פנה הדרה״.

כיצד משפיעה נוכחותו של הצדיק על המקום? אפשר היה לפרש שהכוונה למעשיו: התורה שהוא מלמד, העצות שהוא נותן ומעשי החסד שהוא עושה.

אולם המילים ״הודה, זיוה והדרה״ מצביעות על השפעה נוספת. כשם שהזיו וההדר מקרינים על סביבתם מעצם הווייתם, כך דמותו של הצדיק מקרינה על אנשי המקום מעצם נוכחותו, גם בלי שיפעל כלפיהם באופן ישיר.

גם אדם שאינו עומד עמו בקשר אישי מושפע מעצם הידיעה שאדם כזה חי בקרבתו. הוא רואה לנגד עיניו אדם החי במדרגה רוחנית נשגבה, ומגלה לאילו גבהים יכול אדם להגיע.

דמותו של הצדיק מרחיבה את שאיפותיו ומעוררת גם בו רצון לגדול.

כמה כוחות טמונים בנו?

לפרשת השבוע

הרב ראובן קוקלין

הרצון להיטיב עם הזולת מעורר כוחות שלא ידענו על קיומם.

יעקב מגיע אל הבאר ורואה את הרועים ממתינים. אבן גדולה מונחת על פי הבאר, וכדי לגולל אותה יש להמתין עד שייאספו כל העדרים. אולם כאשר רחל באה עם הצאן, יעקב ניגש וגולל את האבן לבדו. רש״י מתאר באיזו קלות עשה זאת: ״כמי שמעביר את הפקק מעל פי צלוחית״.

בתפילת הגשם אנו מזכירים את המעשה הזה ומבקשים שבזכותו נזכה למים: ״יחד לב וגל אבן מפי באר מים... בעבורו אל תמנע מים״. יעקב איחד את כל כוחות לבו ומחשבתו, וגולל את האבן שכיסתה את הבאר.

אך מדוע נחשב מעשה זה לזכות גדולה כל כך? אם מדובר רק בהפגנת כוח גופני, מהי המעלה הרוחנית שבזכותה אנו מבקשים גשם?

רבי חיים שמואלביץ מבאר שהמפתח טמון בשתי המילים ״יחד לב״. יעקב כיוון את כל כוחות נפשו לעשיית חסד. הרצון לעזור והנכונות להתמסר לצורכי הזולת עוררו בו כוחות שלא היו מתגלים בנסיבות רגילות. כוחות הגוף, מסביר רבי חיים, יונקים מכוחות הנפש. כאשר הלב כולו נתון למטרה אחת, האדם מסוגל לעשות הרבה מעבר למה ששיער שיש בכוחו.

רבי חיים מפנה את תשומת לבנו לתופעה מוכרת: בשעת שרפה או סכנה אחרת, אדם מגלה לעיתים כוחות שלא ידע על קיומם. אדם אחד עשוי לעשות את מה שבימים רגילים נדרשים כמה אנשים כדי לעשותו. תחושת ההכרח מרכזת את הכוחות שבשגרת החיים נשארים חבויים.

בנובמבר 2015, בארצות הברית, גילתה שרלוט הפלמייר בת התשע־עשרה שאביה נלכד מתחת לטנדר שעליו עבד במוסך. דלק נשפך ואש פרצה. הנערה הצעירה מיהרה אל הרכב הכבד והצליחה להגביה אותו במידה שאפשרה לחלץ את אביה. לימים התקשתה גם היא להסביר מניין שאבה באותו רגע את הכוחות הללו.

כך נראים תירוצים

על פי סיפורו של הרב יעקב גלינסקי

״וישא את קולו ויבך״ (בראשית כט, יא).

כשפגש יעקב את רחל, פרץ בבכי. רש״י מסביר שבא בידיים ריקניות. אליעזר, עבד אברהם סבו, הביא לכלתו של יצחק נזמים, צמידים ומגדנות, ואילו בידיו לא היה דבר: את כל רכושו נתן לאליפז בן עשו כדי להציל את חייו.

אך מדוע בכה? וכי יכול היה לנהוג אחרת? הרי הייתה לו סיבה טובה לבוא בידיים ריקות.

בעיר צאנז חי סנדלר עני ושמו זלמן. מבוקר ועד ערב היה כפוף על נעליהם של אחרים: מטליא, מתקן ותופר. פרנסתו הספיקה בקושי ללחם ולעצי הסקה. טליתו הייתה מלאה טלאים, פרוות השטריימל שלו הידלדלה, והקיטל הישן כבר התבלה לגמרי.

זה זמן רב חלם זלמן על קיטל חדש. בלי לספר לאשתו דבר, הכין קופת פח, ומכל תיקון הפריש מטבע קטן. עוד מטבע ועוד אחד... כשנתמלאה הקופה, נשא אותה אל חנות הבדים.

הסוחר שפך את המטבעות על הדלפק ומנה אותם. אפילו כתר אחד לא היה שם. ואילו המשי עלה שלושים כתרים.

״צר לי, בכסף הזה אפשר בקושי לקנות בד לשרוולים״.

פניו של זלמן החווירו. זמן רב כל כך חסך פרוטה לפרוטה, והכול לשווא?

״אולי תוכל להוזיל מעט?״ לחש.

הסוחר הניד בראשו. אך כשראה את דמעותיו של העני, הרהר לרגע. על המדף העליון היה מונח גליל משי ישן. איש כבר לא קיווה למכור אותו: עם השנים התייבשו החוטים והבד נעשה שביר.

״אוכל למכור לך ממנו די בד לקיטל תמורת הכסף הזה. אבל אני מזהיר אותך: המשי ישן מאוד. צריך לנהוג בו בזהירות רבה״.

פניו של זלמן אורו. בזהירות? ודאי שייזהר! העיקר שיוכל סוף סוף ללבוש קיטל חדש.

מאושר שב לביתו, פרש את הבד לפני אשתו וביקש שתתפור לו את הבגד החגיגי. רק בעדינות, בעדינות רבה... אשתו ניגשה למלאכה באהבה ובחשש. הבד התפורר כבצק עלים, אך תפר ועוד תפר, והקיטל היה מוכן.

בערב שבת רחץ זלמן והתלבש בזהירות. לשרוול אחד הכניס את ידו בעצמו, ובשני עזרו לו. כפתר את הבגד, חגר את אבנטו ופנה לבית המדרש. הוא הרגיש כמלך.

המתפללים הסבו את ראשיהם. האומנם זה הסנדלר שלהם? השטריימל אותו שטריימל, אבל פניו מאירות, וכמה מבריק הקיטל החדש!

מישהו בירך אותו, טפח בחיבה על כתפו, ופיסת משי נשרה.

״מה זה הבגד הזה?״

אחר משך מעט בבד, והחור התרחב.

״אל תיגעו! בבקשה, אל תיגעו!״ צעק זלמן.

אבל הסקרנים כבר הקיפו אותו. כל אחד רצה להבין מהו הבד המשונה הזה. מכל נגיעה המשי נסדק ונקרע. זלמן בכה, והאנשים עודם מתפלאים וממששים את בגדו.

לפתע השתררה דממה. אל בית המדרש נכנס רבה של צאנז, בעל ה״דברי חיים״.

״מה קורה כאן?״

הקהל פינה דרך. לפני הרב עמד הסנדלר בקיטל קרוע לגזרים.

״היה לי חלום, ואלה השאריות שלו״, הצליח לומר מבעד לדמעות.

הוא סיפר הכול: כיצד חסך מטבעות, כיצד לא הספיק כספו למשי טוב וכיצד שמח כשמצא את הבד הישן. הוא לא ידע שיתפורר מהר כל כך. והאנשים, מדוע נגעו בבגדו? מדוע צחקו?

הרב הקשיב לו ואמר:

״בוא אליי במוצאי שבת. אתן לך כסף לקנות בד חדש וטוב״.

אחר כך פנה אל הנאספים:

״מדוע אתם מצערים אותו? מה יכול היה לעשות? קנה את מה שיכול היה לקנות בכספו. וכי הוא אשם?״

לסנדלר היה תירוץ, ותירוץ צודק בהחלט. אלא שהתירוץ לא איחה את קרעי הקיטל. כעת אפשר להבין את בכיו של יעקב. הוא נתן את רכושו כדי להציל את חייו, ולא היה במה להאשימו. אבל מתנות לרחל עדיין לא היו בידיו. גם הסיבה המוצדקת ביותר לא מילאה את החסר.

ומה איתנו?

אנו עמלים, דואגים למשפחתנו ומבקשים את לחמנו. ״אם אין קמח, אין תורה״, אמרו חז״ל (אבות ג, יז), ו״אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו״ (עבודה זרה ג ע״א). הכול אמת. הקשיים שלנו אמיתיים, וההסברים עשויים להיות מוצדקים לחלוטין.

אבל כשנעמוד לאחר מאה ועשרים שנה לפני בית דין של מעלה, נרצה להביא עמנו את מה שלמענו חיינו: תורה שלמדנו, מצוות שקיימנו וחסד שעשינו.

ואם לא יישארו בידינו אלא הסברים מדוע לא מצאנו זמן לכל אלה, האם נוכל לעצור את הדמעות?

על פי המאמר באתר אמרי נועם: imrey.org/excuses. עיבוד לעלון.